

Forsvarsministeriets miljø- og naturstrategi 2012-2015

Indholdsfortegnelse

Forord	Side 1
En koncernfælles strategi for miljø- og natur	Side 2
Fokusområder	Side 3
Læsevejledning, organisation og proces	Side 3
Fokusområde 1 – Miljø- og energirigtige indkøb	Side 4
Fokusområde 2 – Naturbeskyttelse	Side 6
Fokusområde 3 – Beskyttelse af drikkevandsressourcer	Side 10
Fokusområde 4 - Affaldshåndtering	Side 12
Fokusområde 5 - Støjreduktion	Side 14
Fokusområde 6 - Miljøledelse	Side 17

Forord

I Danmark passer vi på det, vi har fælles. Det betyder noget for os danskere, at vi passer på naturen og miljøet både for vores egen trivsel men også for fremtidige generationers muligheder for at leve et godt liv. Forsvarsministeriet er en af Danmarks største virksomheder. Mange af vores aktiviteter påvirker miljøet, og vi har derfor en særlig forpligtigelse til at tage miljøhensyn og til at være på forkant på miljøområdet.

Forsvarsministeriet er en stor ejendomsbesidder, og vi råder over nogle af de fineste naturområder i Danmark med en betydelig del af Danmarks biodiversitet og naturværdier. Det danske forsvar var blandt de første militære myndigheder i verden til at lave naturforvaltningsplaner. Vi skal fortsat ligge i front og udvikle vores naturforvaltningsindsats i samspil med vores brug af naturarealerne.

Det er mit håb, at vi kan øge vores grønne standarder. Vi vil deltage i udvikling, test og benyttelse af grøn teknologi, og vi vil dele vores erfaringer på det grønne område med andre landes forsvarsministerier.

Som forsvarsminister glæder det mig, at Forsvarsministeriet med denne miljø- og naturstrategi har et solidt redskab til at blive endnu bedre til at inddrage miljø- og naturhensyn i opgaveløsningen.

Nick Hækkerup

En koncernfælles strategi for miljø og natur

Med denne miljø- og naturstrategi sætter Forsvarsministeriet et fornyet fokus på miljø- og naturforhold inden for hele Forsvarsministeriets myndighedsområde. Vi har i mange år arbejdet med at mindske miljøpåvirkningen fra vores aktiviteter både hjemme og ude. Forsvarsministeriet arbejder i overensstemmelse med dansk miljølovgivnings mål og hensigt positivt sammen med de civile myndigheder for at minimere miljøpåvirkningerne og dermed bevare og beskytte miljø og natur.

Dette arbejde vil fortsætte, og samtidig vil der inden for strategiens løbeperiode blive sat særligt fokus på en række områder, som vil blive løftet.

Forsvarsministeriet er en stor statslig virksomhed og ejendomsbesidder, der råder over nogle af de fineste naturområder i Danmark. Forsvarsministeriet udfører

en lang række forskellige opgaver. De fleste kender den operative opgaveløsning; fra vores engagement i verdens brændpunkter til søredning, luftovervågning og suverænitetshåndhævelse. Hvad mange ikke tænker over er, at vi også har ansvar for drift af en stor mængde bygninger, værksteder og arealer. Alle dele af Forsvarsministeriets område er omfattet af miljø- og naturstrategien. Indsatsen på miljø- og naturbeskyttelsesområdet skal gennemføres under hensyntagen til Forsvarsministeriets opgaver og økonomi samt lov- og myndighedskrav.

Forsvarsministeriet deltager aktivt i erfaringsudveksling med andre landes forsvar og beredskab om miljø- og naturudfordringer. Vi er også med til at sætte emnet på dagsordenen i internationale samarbejdsfora, blandt andet i nordisk regi og i NATO.

Missionen med miljø- og naturstrategien er at indarbejde miljø- og naturhensyn i alle dele af vores arbejde for fred og sikkerhed – herhjemme og i udlandet.

Visionen er, at vi vil

være miljøbevidste

- Vi vil fremme miljø- og naturbeskyttelse i egen virksomhed
- Vi vil bidrage med miljøløsninger i egen virksomhed gennem holdningsbearbejdning og aktiv handling

være proaktive på miljøområdet

- Vi vil iværksætte forureningsforebyggende aktiviteter
- Vi vil være en aktiv medspiller i forhold til udviklingen af miljø- og naturlovgivningen
- Vi vil arbejde frem mod et miljøledelsessystem efter standarden ISO 14001:2004

have "mest miljø for pengene"

- Vi vil prioritere miljø- og naturindsatsen ud fra en omkostningseffektiv betragtning
- Vi vil handle aktivt i miljøsager så tidligt som muligt, så skader på natur og miljø minimeres

Fokusområder

For at opfylde miljø- og naturstrategiens vision har vi identificeret seks fokusområder i strategiens løbeperiode frem til 2015:

- Miljø- og energirigtige indkøb
- Naturbeskyttelse
- Beskyttelse af drikkevandsressourcer
- Affaldshåndtering
- Støjreduktion
- Miljøledelse

Hvert fokusområde indeholder et formål og en række håndgribelige mål, som konkretiserer miljø- og naturstrategiens vision.

Vi vil desuden øge inddragelsen af miljø- og energihensyn i den operative opgaveløsning. Dette er indarbejdet som et fokusområde i Forsvarsministeriets klima- og energistrategi 2012-2015.

Læsevejledning, organisation og proces

I de følgende afsnit bliver miljø- og naturstrategiens fokusområder foldet ud med en beskrivelse af baggrunden for fokusområdet, formål, målsætninger og konkrete mål.

Forsvarsministeriets miljø- og naturstrategi erstatter Forsvarsministeriets miljøstrategi og affaldsstrategi fra 2003. Revision af strategien påbegyndes i 2013, så en ny strategi kan være klar i 2015.

Forsvarsministeriet har udpeget Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste til koncernfælles miljø- og naturmyndighed. Bygnings- og Etablisementstjenesten koordinerer udarbejdelsen af handleplaner for nærværende strategi.

Der nedsættes en styregruppe for miljø- og energiområdet bestående af repræsentanter fra Forsvarsministeriet og underlagte myndigheder. Der rapporteres årligt om status på miljø- og naturstrategien til styregruppen og på forsvaret.dk/miljoe.

Fokusområde 1 – Miljø- og energirigtige indkøb

Forsvarsministeriet er som statslig myndighed gennem Cirkulære om miljø- og energihensyn ved statslige indkøb pålagt at reducere miljø- og energibelastningen i forbindelse med sit forbrug. Dette skal blandt andet ske ved en bevidst inddragelse af miljø- og energiforhold ved indkøb.

Som en af Danmarks største arbejdspladser med mange alsidige aktiviteter er Forsvarsministeriets indkøb betydelige. Indkøbene dækker blandt andet over, civilt og militært materiel, strøm, byggemateriale, brændstof, tjenesteydelser, samt fødevarer.

Forsvarsministeriet er – som alle andre statslige institutioner – på en lang række varer og tjenesteydelser omfattet af forpligtende statslige indkøbsaftaler. Det drejer sig blandt andet om indkøb af kontorartikler, printerpapir, kontormøbler og IT-udstyr. Disse aftaler skal i sagens natur følges. Hvor aftalerne gør det muligt, vil vi vælge de miljø- og energirigtige muligheder. På områder uden statslige indkøbsaftaler, har vi selv mulighed for at påvirke, hvilke miljø- og energikrav, der skal stilles i forbindelse med indkøb og udbud.

Vi kan ved at efterspørge miljø- og energirigtige produkter og tjenesteydelser påvirke både vores egne og vores leverandørers miljøpåvirkninger. Det gør derfor en forskel, når vi strammer vores krav til miljø- og energirigtige indkøb yderligere. Ved anskaffelser af materiel af kommerciel karakter er der et stort potentiale, mens der for egentlige militære anskaffelser kan være andre hensyn, der i højere grad er styrende.

Vi vil revidere vores indkøbspolitik og styrke indsatsen for i praksis at inddrage miljø- og energihensyn ved indkøb. Indkøbspolitikken skal sikre, at miljø- og energiforhold inddrages sammen med andre parametre, som for eksempel kvalitet, pris og operationalitet. Myndighederne skal - i det omfang økonomi, teknologi og behov gør det muligt - indkøbe produkter og materialer, der giver den mindst mulige miljøbelastning.

Til analyse af indkøbs miljø- og energivenlighed anvendes livscyklusvurdering eller livscykluskortlægning, som udarbejdes ud fra principperne i ISO 14040. Det betyder, at et indkøbs påvirkning af miljøet i hele dets levetid vurderes (for blandt andet støj- og luftemissioner, ressourceforbrug, levetid for reservedele samt bortskaffelse og/eller genanvendelse).

Forsvarsministeriets indkøb er betydelige og udgør omkring 6 mia. kr. årligt. De dækker blandt andet over civilt og militært materiel, strøm, byggematerialer, brændstof, tjenesteydelser og fødevarer

Overordnet formål

Vi vil foretage miljø- og energirigtige indkøb.

Miljø- og energihensyn i indkøbspolitikken og interne retningslinjer

Målsætning: Miljø- og energihensyn skal tydeliggøres i Forsvarsministeriets indkøbspolitik og i øvrige interne retningslinjer for indkøb.

Mål 1: Inden udgangen af 2012 laver vi en vejledning om miljø- og energirigtige indkøb og leverandørkrav. Vejledningen skal skabe grundlag for en målrettet og koncernfælles kampagne omkring videreudvikling af miljø- og energirigtige indkøb i Forsvarsministeriet.

Mål 2: Vi vil inden udgangen af 2012 nedsætte en arbejdsgruppe i Forsvarsministeriets Koncernfælles Indkøbsforum vedrørende miljø og energi.

Mål 3: Inden udgangen af 2013 skal Forsvarsministeriets koncernfælles indkøbspolitik revideres og erstattes af en ny, grøn koncernfælles indkøbspolitik, hvor miljø- og energihensyn skal indgå med større tydelighed.

Mål 4: Inden udgangen af 2014 skal der udarbejdes specifikke indkøbsdirektiver for Forsvarsministeriets enkelte myndigheder, hvor miljø- og energikrav indgår.

Miljø- og energihensyn ved indkøb og større udbud

Målsætning: Miljø- og energikrav skal indgå i alle Forsvarsministeriets væsentlige indkøb og udbud.

Mål 1: Inden udgangen af 2012 vil vi opstille mål for, at miljø- og energikrav indgår i planlægning af projekter som en del af forswarets anskaffelsesbestemmelser.

Mål 2: Som led i vores arbejde med grøn it vil vi fra og med 2012 stille krav til it-leverandørers hensyntagen til miljø- og energiforhold. Den koncernfælles informatiktjeneste vil indkøbe de produkter, der har mindst påvirkning på klima og miljø i hele produktets livscyklus.

Mål 3: Inden udgangen af 2013 skal mulighederne for at indkøbe eller selv producere CO₂-neutral el, vand og varme klarlægges.

Mål 4: Vi vil ved udbud af facility management for kantinedrift stille krav om minimum spisemærke i bronze (30-60 % økologi). Dog krav om minimum 40 % økologi.

Miljø- og energirigtige indkøb i praksis:

Forsvaret har for perioden 2011-2015 indgået aftale om kantinedriften på Sjælland og Bornholm. Anvendelsen af økologiske varer har haft fokus i tilbudsvurderingen. Det betyder, at kantinernes udvalg i perioden skal bestå af minimum 40 % økologiske varer.

Miljø- og energirigtige indkøb i praksis:

Halvdelen af Forsvarsministeriets interne pc-arbejdspladser forventes at kunne virtualiseres. Det betyder, at flere pc'er samles på én server, og at vi dermed kan mindske indkøb af elektronik. Elektronik forurener ved ukorrekt bortskaffelse og indeholder knappe ressourcer, som kobber og platin, der oftest udvindes på ikke-bæredygtig vis i fattige udviklingslande. Derudover vil en virtualisering af pc'er give en årlig energireduktion på 750 kg CO₂, hvilket svarer til at fjerne 150 biler fra vejene eller plante godt 60.000 træer.

Fokusområde 2 – Naturbeskyttelse

Forsvarsministeriet forvalter store arealer, der som følge af den militære brug og aktive naturplejeindsats rummer nogle af de bedst bevarede naturområder i Danmark. Uberørt af landbrugets intensivering har de ligget hen i årtier og udgør i dag vigtige fristeder for en række karakteristiske, sjældne og truede plante- og dyrearter.

Halvdelen af Forsvarsministeriets arealer er ikke kun værdifulde naturområder efter dansk målestok, men er også af international betydning. Dermed er arealerne underlagt national såvel som international naturbeskyttelseslovgivning, hvilket stiller stadig stigende krav til Forsvarsministeriets brug og pleje.

Udarbejdelse af langsigtede drifts- og plejeplaner er et

af de redskaber, vi anvender for at sikre vores fremtidige uddannelsesmæssige muligheder på arealerne, samtidig med at der tages nødvendige hensyn til naturbeskyttelse og offentlighedens adgang.

Mange af vores arealer er åbne for publikum, når de ikke anvendes, og når sikkerhedsmæssige hensyn tillader det.

Forsvarsministeriet vil holde fokus på naturbeskyttelsesområdet for at bevare den gode praksis, der er omkring drift og pleje af arealerne, og for at finde stadig bedre og mere omkostningseffektive naturplejeløsninger. Der er behov for løsninger, der styrker mulighederne for at bruge arealerne, samtidig med at naturkvaliteten og offentlighedens adgang forbedres.

Forsvarsministeriet forvalter ca. 33.000 hektar arealer, hvoraf hovedparten ejes af forsvaret. Forsvarsministeriet er dermed Danmarks næststørste jordbesidder efter Miljøministeriet

Overordnet formål

Vi vil udvikle naturværdierne på vores arealer, så de understøtter en aktiv uddannelsesmæssig benyttelse, den biologiske mangfoldighed og offentlighedens rekreative brug.

Samarbejde og ekstensivering af drift

Målsætning: Forsvarsministeriet vil fortsat være førende inden for naturforvaltning af militære arealer gennem et styrket samarbejde med offentlige såvel som private samarbejdspartnere i ind- og udland. Forsvarsministeriet vil have særligt fokus på at indgå i forskning, udvikling og erfaringsudveksling vedrørende ekstensive og omkostningseffektive naturplejeløsninger.

Mål 1: Med baggrund i danske og udenlandske erfaringer vil vi i 2012 gennemføre en samlet analyse af mulighederne for at anvende græssende dyr i stedet for maskiner til drift og pleje af arealerne.

Mål 2: I forbindelse med revision af de enkelte drifts- og plejeplaner vil vi løbende udlægge arealer til urørt skov eller anden skovnatur i form af skovenge, græsningsskov og områder med særlig forvaltning af døde træer (habitattrægrupper). Minimum 20 % af det samlede skovareal skal være udlagt hertil i 2018. Heraf skal minimum 15 % være udlagt i 2015.

Mål 3: Vi vil løbende vurdere om landbrugsarealer i omdrift kan udlægges til naturarealer. Fra 2012 indføres krav om omlægning til økologisk drift af landbrugsarealer i omdrift. Omlægningen gennemføres løbende i forbindelse med indgåelse af nye forpagtningsaftaler på ejede såvel som lejede landbrugsarealer.

International naturbeskyttelse

Målsætning: Forsvarsministeriet prioriterer naturen på sine arealer og arbejder aktivt for at sikre bevarelsen af internationalt beskyttede arter og naturtyper (herunder arter og naturtyper omfattet af reglerne for EU habitat- og fuglebeskyttelsesområder – de såkaldte Natura 2000-områder).

Mål 1: Inden 2013 vil vi indarbejde Miljøministeriets Natura 2000-målsætninger for beskyttelse af naturtyper og arter i alle relevante drifts- og plejeplaner.

Mål 2: Vi vil igangsætte et analysearbejde, så vi fra 2013 kan implementere Miljøministeriets vandplaner (planer for forbedring af vandmiljøet).

Mål 3: Vi vil i perioden 2012-2015 vurdere vores aktiviteter påvirkning af internationalt beskyttede naturtyper og arter. Arbejdet omfatter både vores arealer og de aktiviteter og projekter, der foregår i naturen uden for disse arealer, eksempelvis på havet og i luften.

FORSVARETS BYGNINGS- OG ETABLISSEMENTSTJENESTE

JÆGERSPRIS SKYDE- OG ØVELSESTERRÆN

TILLÆG TIL DRIFTS- OG PLEJEPLAN 2012-2022

Forsvarsministeriet udarbejder langsigtede drifts- og plejeplaner for skyde- og øvelsesterrænerne

Rekreativ brug, formidling og dialog

Målsætning: Forsvarsministeriet vil give offentligheden adgang til vores arealer i det omfang, sikkerhed, uddannelse og naturbeskyttelseshensyn tillader det, samt åbent formidle og gå i dialog omkring vores naturforvaltning.

Mål 1: Vi vil i 2012 formulere nye retningslinjer for jagtudøvelse på vores arealer. Det skal analyseres, hvor der eventuelt kan udlægges områder, hvor der ikke drives jagt (under hensyn til økonomi, brug af arealerne, naturen, vildtet og offentlighedens naturoplevelser).

Mål 2: Vi vil fra og med 2012 udgive en samlet årlig formidling omkring naturbeskyttelsesindsatsen.

Mål 3: Vi vil fra 2012 løbende udgive publikumsfoldere eller lignende informationsmateriale for de arealer, hvor der udarbejdes drifts- og plejeplaner.

Mål 4: Fra 2012 nedsættes et dialogforum for Forsvarsministeriets naturforvaltning med deltagelse af et antal interesseorganisationer.

Naturbeskyttelse i praksis:

Forsvarsministeriet kan ikke kun mindske klimapåvirkningerne ved at reducere energiforbruget. Et aktivt fokus på at skabe "klimavenlig" natur kan også bidrage.

Forsvarsministeriet vil øge mængden af bundet CO₂ i vores skove til gavn for både klimaet og for skovnaturen. Det skal blandt andet ske ved at fælde mindre end skovenes tilvækst og ved at udlægge urørt skov.

Forsvarsministeriet vil samtidig undersøge mulighederne for at kombinere naturpleje og produktion af biomasse. Det kan eksempelvis ske ved at fjerne og opsamle træer, buske og andet plantemateriale fra åbne naturområder, såsom heder og overdrev, for at anvende biomassen til bioenergi – enten til lokal forsyning af egne etableringer eller til kraftvarmeværkerne.

Forvaltningen af Forsvarsministeriets arealer skal sikre fremtidige uddannelsesmuligheder på arealerne, samtidig med at der tages nødvendige hensyn til naturbeskyttelse og offentlighedens adgang

Naturbeskyttelse i praksis:

Forsvarsministeriet anvender i dag mange ressourcer på drift og pleje af arealer. Dette kan i en del tilfælde gøres anderledes til gavn for både økonomien, miljøet og naturen.

De kystvendte dele af Hevring skydeterræn er udpeget som EU-habitatområde. Forsvarsministeriet skal derfor gennemføre en kvalificeret naturpleje af terrænets strandenge, og sørge for at de ikke gror til med tagrør, træer og buske. Det er vanskeligt, fordi der størstedelen af året skydes med skarpt ud over strandengene. I 2010 gennemførte Forsvarsministeriet derfor et forsøg med afgræsning med køer i de skydefri uger i sommerferien. Resultatet blev godt - for naturen såvel som for økonomien. Derfor igangsætter vi nu et omfattende analysearbejde, der skal undersøge mulighederne for at benytte afgræsning i større skala.

Køer står for afgræsning og naturpleje på et EU-habitatområde på Hevring Skydeterræn

Fokusområde 3 – Beskyttelse af drikkevandsressourcer

I Danmark er der bred enighed om, at man skal kunne anvende urensset grundvand som drikkevand. Da Forsvarsministeriet ejer store arealer, hvor der har foregået (og stadig foregår) mange potentielt miljøpåvirkende aktiviteter, har vi en særlig forpligtigelse til at medvirke til beskyttelsen af drikkevandsressourcerne.

Vi samarbejder med kommunerne om udarbejdelse af indsatsplaner for vores arealer. Indsatsplanerne indeholder konkrete tiltag til beskyttelse af grundvandet i de pågældende områder. Undersøgelser og indsatser prioriteres i forhold til vandplaner og kommunernes indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse og de enkelte områders sårbarhed.

Forsvarsministeriet anvender kun kemiske bekæmpelsesmidler på sine arealer i nærheden af operative flyve-

stationer af hensyn til flysikkerheden og i forbindelse med bekæmpelse af den invasive art kæmpe bjørnklo.

Vi kortlægger potentielle forureningskilder på vores arealer. Og vi undersøger de potentielle forureningskilder, der vurderes at udgøre den største risiko for drikkevandsressourcerne. Endelig iværksætter vi tiltag over for forureninger, der udgør en risiko for drikkevandsressourcerne i områder med særlige drikkevandsinteresser.

Ved at sætte fokus på beskyttelse af drikkevandsressourcer forventer Forsvarsministeriet at kunne minimere risikoen for nye forureninger, samt at kunne minimere skadevirkninger af tidligere forureninger og potentielle forureningskilder i områder med drikkevandsinteresser.

Overordnet formål

Vi vil yde en målrettet indsats på vores arealer for at beskytte Danmarks drikkevandsressourcer.

Kortlægning og registrering

Målsætning: Forsvarsministeriet vil kortlægge potentielle forureningskilder i områder med drikkevandsinteresser og registrere kortlægningerne i et forureningsregister.

Mål 1: Vi vil inden 2015 kortlægge potentielle forureningskilder i områder med særlige drikkevandsinteresser og registrere disse i et forureningsregister, som efterfølgende løbende opdateres.

Forureningsundersøgelser og indsatsplaner

Målsætning: Forsvarsministeriet vil gennemføre konkrete indsatser til beskyttelse af drikkevandet på arealer beliggende i områder med særlige drikkevandsinteresser.

Mål 1: Vi vil inden 2015 foretage miljøundersøgelser af de potentielle forureningskilder, der har størst betydning for drikkevandsressourcerne.

Mål 2: Vi vil inden 2015 udarbejde konkrete indsatser til beskyttelse af grundvandet (indsatsplaner) på vores arealer, som er beliggende i områder med særlige drikkevandsinteresser – og som vurderes at være mest sårbare over for forurening.

Forebyggelse

Målsætning: Forsvarsministeriet vil ved placering og udøvelse af nye aktiviteter sikre, at disse ikke udgør en risiko for drikkevandsressourcerne, samt forebygge miljøuheld gennem oplysning.

Mål 1: Fra 2012 vil vi foretage en konsekvensvurdering af miljøpåvirkningen af drikkevandsressourcerne ved etablering af nye aktiviteter i områder med drikkevandsinteresser.

Mål 2: Inden 2013 vil vi iværksætte en oplysningskampagne til medarbejderne om, hvordan miljøuheld skal forebygges eller håndteres på Forsvarsministeriets arealer.

Beskyttelse af drikkevandsressourcer i praksis:

Forsvarsministeriet ønsker at sikre Danmarks drikkevandsressourcer mod fortidens synder. Vi har derfor iværksat en omfattende historisk gennemgang af aktiviteterne på Forsvarsministeriets arealer. Tidligere ansatte i forsvaret interviewes, og arkivmateriale gennemgås for at fastlægge potentielle kilder til forurening. Arealer undersøges for, om tidligere aktiviteter har forurenet jorden og grundvandet. Grundvandstruende forurening fjernes, eller det sikres på anden vis, at forureningen ikke påvirker drikkevandet.

Forsvarsministeriet vil yde en målrettet indsats på sine arealer for at sikre Danmarks drikkevandsressourcer

Fokusområde 4 – Affaldshåndtering

Danmark arbejder for at forebygge tab af ressourcer og miljøbelastning fra affald. Ifølge de nationale mål på affaldsområdet skal mindst 65 % af den samlede affaldsmængde genanvendes i 2012 og højst 6 % må deponeres.

Som en stor statslig virksomhed er det en selvfølge, at Forsvarsministeriet medvirker til forbedring af affaldshåndteringen. Vi har en stor og meget varieret affaldsproduktion, der udgør en ressource med mange muligheder. Genbrug og genanvendelse af affald medfører en miljø- og klimamæssig gevinst og ofte

også en økonomisk gevinst - som for eksempel ved genanvendelse af metal.

Ud fra en betragtning om mest miljø for pengene har vi indført bemandede miljøpladser på vores største etableringer, hvilket har øget fokus på håndtering af affald. Der er dog fortsat behov for fokus på området, særligt gennem bedre registrering og ensartet håndtering, der muliggør fastsættelse af konkrete og ambitiøse mål for minimering af affaldsproduktionen og en øget andel, der genbruges eller genanvendes.

Overordnet formål

Vi vil minimere vores affaldsproduktion og øge andelen af affald til genbrug og genanvendelse.

Affaldsproduktion, genanvendelse og deponering

Målsætning: Forsvarsministeriet skal minimere sin affaldsproduktion og øge andelen af affald til genbrug og genanvendelse.

Mål 1: Inden 2013 skal der opstilles et program for inspektion af affaldshåndteringen ved Forsvarsministeriets etableringer.

Mål 2: I 2013 vil vi på baggrund af bedre affaldsregistrering og -kortlægning fastsætte procentvise mål for minimering af affaldsproduktionen samt skærpede målsætninger for genanvendelse og genbrug.

Affaldskortlægning og registrering

Målsætning: Forsvarsministeriet vil foretage en affaldskortlægning, herunder registrering af miljø- og oplagspladsernes stand, affaldsmængder og affaldstyper.

Mål 1: Inden 2014 vil vi gennemføre en affaldskortlægning af hele myndighedsområdet.

Mål 2: Fra 2014 skal affald registreres centralt for hele Forsvarsministeriet.

Kampagner og uddannelse

Målsætning: Forsvarsministeriet vil gennem uddannelse og kampagner sikre, at det er nemt for medarbejderne at håndtere affald korrekt, samt forbedre kildesortering, hvorved andelen, der genbruges og genanvendes øges.

Mål 1: Vi vil i 2012 udsende concernfælles informationsmateriale til vores medarbejdere om korrekt affaldshåndtering og lave en oplysningskampagne om korrekt sortering af affaldsfraktioner.

Mål 2: Fra og med 2012 vil vi gennemføre årlige temadage om ændringer af lovgivning på affaldshåndteringsområdet.

Mål 3: Fra 2013 vil vi årligt iværksætte en kampagne om genbrug og genanvendelse af affald i Forsvarsministeriet.

Mål 4: Fra 2014 uddannes alle medarbejdere med specifikke arbejdsfunktioner, som påvirker miljøet og naturen. Det vil for eksempel ske via e-learningprogrammet "Miljøkørekortet".

Mobilt forbrændingsanlæg i Arktis på Station Nord i Nordøstgrønland

Affaldshåndtering i praksis:

Forsvarsministeriet løser opgaver mange steder, hvor de almindelige løsninger på miljø- og energiudfordringerne ikke er mulige.

Vi har etableret det første mobile forbrændingsanlæg i Arktis på Station Nord i Nordøstgrønland. Forbrændingsanlægget er en containerløsning med indbygget forbrændingsanlæg (incinerator). I hele Stations Nord's levetid har først amerikanerne og siden det danske forsvar kørt paller, sække og andet affald på affaldspladsen og tændt bål. Men det er slut nu. Der er tale om et forbrændingsanlæg, som normalt installeres på skibe. Grønlands Selvstyre har vist stor interesse for projektet, da modellen måske kan anvendes i bygderne i Grønland.

Affaldshåndtering i praksis:

Vi skal løbende forbedre vores indsats for at undgå at producere affald og for at bortskaffe, genbruge eller genanvende affald på den mest miljørigtige måde.

Vi gennemfører derfor en affaldskortlægning for hele Forsvarsministeriets myndighedsområde. Der udvikles og implementeres samtidig et nyt registrerings-system for alt affald. Med disse to værktøjer kan vi dokumentere, fastholde og fremadrettet effektivisere arbejdet med at forbedre affaldshåndteringen.

Fokusområde 5 – Støjreduktion

Forsvarsministeriets mange forskellige aktiviteter kan støjbelaste omgivelserne. Menneskers og dyrs trivsel påvirkes af støj. Det er derfor vigtigt at sikre, at vi løbende arbejder med at minimere støjbelastningen under hensyntagen til, at vi stadig kan gennemføre nødvendige aktiviteter.

Vi har i mange år arbejdet aktivt med at minimere støj. For eksempel ved tilpasning af indflyvningsveje ved flyvestationer, reduktion af støj fra værksteder, tilpasninger af aktiviteter på øvelsespladser samt skyde- og øvelsesterræner, etablering af støjdæmpende foranstaltninger og anvendelse af skydesimulatorer. Vi benytter allerede fly-, skibs-, kampvogns- og skydesimulatorer, så støj og emission samt antallet af nødvendige skydedage i naturen og mængden af ammunition reduceres i forhold til uddannelse uden simulatorer.

Støjforhold udgør en særlig problemstilling i forbindelse med ændringer af strukturen i Forsvarsministeriet.

Hvis aktiviteter flyttes fra et område til et andet, vil der ske en reduktion eller hel fjernelse af støjbelastningen på det sted, der fraflyttes, mens der kan ske en øget støjbelastning på det sted, der flyttes til.

I dag er området blandt andet reguleret af Miljøministeriets bekendtgørelse om støjregulering af forsvarrets øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Ved ændrede behov for vores operative enheder laver vi støjkortlægninger og vurderer, hvordan eventuelle støjbelastninger kan minimeres.

Vi arbejder løbende for at beskytte omgivelserne mod støjbelastning fra vores aktiviteter, og vi forsøger at planlægge og gennemføre aktiviteter, så de giver færrest mulige gener for mennesker og dyr.

Der er behov for at fastholde fokus på området og videreudvikle og forbedre metoder til at nedbringe støjbelastningen. Derfor har vi brug for endnu bedre datagrundlag vedrørende vores støjpåvirkning.

Vi vil minimere støjbelastningen fra vores aktiviteter – fx gennem renovering af skydebaner

Overordnet formål

Vi vil minimere støjbelastningen fra vores aktiviteter.

Støjdata

Målsætning: Forsvarsministeriet vil skabe et bedre datagrundlag for støjpåvirkning for at kunne sætte de mest effektive tiltag i værk.

Mål 1: Inden 2013 vil vi forbedre det elektroniske system til registrering af flyoperationer og flyveje for at sikre, at de fremtidige aktiviteter vil kunne blive planlagt under hensyntagen til støjbelastningen.

Mål 2: Inden 2013 opdateres databasen over støjpåvirkningerne fra forswarets eksisterende våben-systemer for at kunne sammenligne forskellige våben-systemer.

Mål 3: Inden 2014 vil vi opdatere støjkonsekvens-zonerne for vores arealer for at justere brugen af øvelses-pladser og skydeøvelsesterrener – samt for at de kan indgå i arbejdet med en eventuel revision af den nuværende støjbekendtgørelse om støjregulering af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterrener.

Mål 4: Inden 2015 foretages elektronisk indberetning om overholdelse af støjvilkår til tilsynsmyndigheden (kommunerne).

Mål 5: Vi vil inden 2015 etablere en central registrering til at indberette støjende aktiviteter til tilsynsmyndighederne for skydebaner, øvelsespladser, skyde- og øvelsesterrener samt flystøj for målrettet at kunne minimere støjbelastningen i forhold til støjfølsomme områder.

Øget information og dialog om støjforhold

Målsætning: Forsvarsministeriet vil have en åben og tidlig dialog med interessenter og myndigheder for at forebygge støjsager og støjklager – og vi vil løbende advisere offentligheden om større øvelser på vores arealer samt i civilt terræn.

Mål 1: I 2012 laver vi en samlet indgang på internettet til oplysninger om tidspunkter for kommende større øvelser på vores arealer.

Støjbegrænsende tiltag

Målsætning: Forsvarsministeriet vil løbende arbejde med forbedringer på støjområdet for at sikre, at støjbelastningen fra vores aktiviteter holdes på et minimum.

Mål 1: I forbindelse med løbende renoveringer af skydebaner vil vi udvikle alternative støjdæmpende foranstaltninger (for eksempel forbedring af støjvolde, materialevalg til kuglefang og brug af simulatorer) for at kunne etablere de mest støjbegrænsende og samfundsøkonomiske løsninger.

Mål 2: Vi vil løbende i perioden inddrage hensyn til støjbelastning ved materielindkøb og reducere støjbelastningen, hvor det vurderes muligt.

Vi vil løbende sikre, at støjbelastningen fra vores aktiviteter holdes på et minimum

Støjreduktion i praksis:

Forsvarsministeriet har iværksat støjkortlægning af skydebaner og øvelsesområder i det geografiske informationssystem GIS. Det vil sikre, at vi til stadighed kan tage hensyn til støjfølsomme boliger og naturen.

GIS kan desuden anvendes som analyseværktøj for eksempel i forbindelse med anskaffelse af nye våbensystemer, hvor det kan være med til at belyse, om de operative og støjmæssige krav efterleves – samtidig med at balancen mellem økonomi og støjmæssige gevinster optimeres.

Støjreduktion i praksis:

Flystøj påvirker befolkningen. Forsvaret er ved at udvikle et elektronisk system til registrering af flyoperationer for at sikre, at fremtidige flyveaktiviteter vil kunne blive planlagt under hensyntagen til støjbelastningen. Der vil samtidig blive etableret systemer til støjmonitoring til registrering af flyveje med deraf følgende mulighed for optimering af disse.

Fokusområde 6 - Miljøledelse

Miljøledelse danner grundlag for styring af Forsvarsministeriets miljøpåvirkning. Miljøledelse handler om at skabe overblik over ressourceforbrug og miljøpåvirkninger og indarbejde miljøhensyn i alle plan- og beslutningsprocesser. Miljøledelsessystemet er et værktøj, der skal sikre, at der sker en stadig reduktion af miljøpåvirkninger fra vores aktiviteter. Ved hjælp af miljøledelse skabes et overblik over miljørelaterede opgaver ved alle etableringer og danske lejre. Miljøledelsessystemet beskriver, hvordan miljøopgaver konkret løses i hverdagen. Der arbejdes med miljøhensigtsmæssig adfærd, så vi (både herhjemme og ude i missioner) naturligt har en adfærd, der ikke unødigt påvirker klima og miljø negativt.

Overordnet formål

Vi vil indføre miljøledelse efter standarden ISO 14001:2004.

Indførelse af miljøledelse

Målsætninger: Forsvarsministeriet vil systematisk indføre miljøledelse efter standarden ISO 14001:2004.

Mål 1: Inden udgangen af 2018 vil vi implementere miljøledelse efter standarden ISO 14001:2004 ved alle etableringer.

Mål 2: Vi vil inden 2014 indføre miljøledelse baseret på standarden ISO 14001:2004 på alle operative flyvestationer.

Mål 3: Inden 2014 vil vi kortlægge miljøpåvirkningerne af aktiviteterne ved alle etableringer under Forsvarsministeriet.

Mål 4: Fra 2014 iværksættes uddannelse af alle medarbejdere (for eksempel i e-learning-programmet "Miljøkortet"). Inden 2014 udarbejder vi en uddannelsesplan for håndtering af miljøforhold ved alle Forsvarsministeriets myndigheder.

Mål 5: På baggrund af kortlægningen af miljøpåvirkningerne vil vi inden 2014 prioritere kommende miljøindsatser for de enkelte etableringer inden for Forsvarskommandoens myndighedsområde.

I vores tidligere miljøstrategi er det beskrevet, at der skal indføres miljøledelse på alle niveauer i Forsvarsministeriet efter kravene i den internationale standard ISO 14001. På grund af større omstruktureringer af Forsvarsministeriets myndighedsområde er der nu igen behov for at sætte fokus på miljøledelse for at fremme miljøbeskyttelse, forebygge forurening og synliggøre behovet for miljøhensyn i opgaveløsningen.

Miljøledelse indebærer uddannelse i miljø- og naturforhold, som kan have en stor forebyggende effekt i forhold til at beskytte omgivelserne mod eventuelle forureninger.

Miljøledelse i praksis:

Indførelse af miljøledelse indebærer blandt andet en kortlægning af miljøpåvirkningerne fra vores aktiviteter. Det overblik, som miljøkortlægningen giver, skal bruges til at identificere indsatsområder og sikre fokus på miljøhensyn i den daglige opgaveløsning. Miljøledelse skal således gøre det lettere at agere hensigtsmæssigt i forhold til miljøet – og gøre det muligt at prioritere de områder, hvor vi opnår den største miljøgevinst.

For at få et komplet billede af luftemissioner fra aktiviteterne på flyvestation Aalborg er der (som en del af miljøkortlægningen) lavet en oversigt over afkastforhold. Afkast er eksempelvis skorstene og ventilationsudsug. Samtlige bygninger og afkastforhold er registreret med billeder og bemærkninger om, hvad afkastet stammer fra, samt et tilhørende regneark over afkastspecifikationer. Registreringen er en væsentlig datakilde i miljøledelsessystemet, og den er et værktøj, som kan anvendes i forbindelse med journalføring for eksempelvis filterskift, diverse eftersyn, samt udskiftninger og omrokeringer af forarbejdningsprocesser. Dermed kan det sikres, at luftemissioner nedbringes.

Denne miljø- og naturstrategi gælder for alle myndigheder i Forsvarsministeriets koncern:

- Forsvarsministeriets departement
- Forsvarskommandoen og underliggende myndigheder
- Beredskabsstyrelsen
- Hjemmeværnskommandoen og underliggende myndigheder
- Forsvarets Efterretningstjeneste
- Forsvarets Auditørkorps
- Forsvarsministeriets Interne Revision

Forsvarsministeriet 2012

Forsvarsministeriet

Holmens Kanal 42
1060 København K

Tlf.: 33 92 33 20
Fax: 33 32 06 55

fmn@fmn.dk
fmn.dk